

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

"คำลักษณนามในภาษาไทยเป็นคำนามชนิดหนึ่ง ที่ใช้บอกลักษณะของسامานยนามอีกทีหนึ่ง" (พระยาอุปกิตศิลปสาร 2511 : 72) การศึกษาเรื่องคำลักษณนามในภาษาไทยนั้น ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาคำลักษณนามที่ใช้ในภาษาไทยมาตรฐาน และเป็นการศึกษาในเชิงพรรณนา เช่น ไวยากรณ์ไทย (นววรรณ พันธุเมธา : 2525) Classifiers in Standard Thai : A Study of Semantic Relations Between Headwords and Classifiers ของพลาเชค (Placzek : 1978) เป็นต้น การศึกษาเรื่องคำลักษณนามในภาษาไทยถิ่นนั้น มีการศึกษาไว้เป็นเชิงเปรียบเทียบระหว่าง 2 ภาษาเท่านั้น เช่น การศึกษาเปรียบเทียบคำลักษณนามในภาษาไทยถิ่นใหม่กับภาษา กรุงเทพฯ (กัทธมา วัฒนะประเสริฐ : 2525) วิเคราะห์การใช้คำและการเรียงคำในภาษาถิ่นใต้ ชุมพร และนครศรีธรรมราช (เปรมจิต ชนะวงศ์ : 2523) เป็นต้น

ภาษาไทยนั้นแบ่งออกเป็นภาษาถิ่น (regional dialect) 4 ภาษา ตามท้องถิ่นที่ผู้พูดอาศัยอยู่ได้แก่ ภาษาถิ่นเหนือ ภาษาถิ่นอีสาน ภาษาถิ่นกลาง และภาษาถิ่นใต้ เท่าที่ผ่านมา การศึกษาภาษาถิ่นส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเรื่องระบบเสียง ซึ่งมีทั้งงานที่ศึกษาระบบเสียงของภาษาถิ่นที่ใช้พูดกันถิ่นเดียวในเชิงพรรณนา และงานที่ศึกษาระบบเสียงของภาษาถิ่นที่ใช้พูดกันในหลายถิ่น เพื่อเปรียบเทียบหรือเพื่อแบ่งเขตภาษา การศึกษาเรื่องศัพท์ในภาษาถิ่นนั้น เท่าที่ทำกันไว้ทำเป็นพจนานุกรมของภาษาถิ่นต่าง ๆ และการกระจายของศัพท์จากบทความเรื่องความแตกต่างระหว่างภาษาถิ่น (วิจิตรนั ภาณุพงศ์ 1976 : 254) วิจิตรนั ภาณุพงศ์ เสนอว่า ภาษาไทยแต่ละถิ่นมีการใช้คำลักษณนามต่างกัน ซึ่งยังไม่มีผู้ใดศึกษาเปรียบเทียบการใช้คำลักษณนามในภาษาถิ่นทั้ง 4 ภาษาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการใช้คำลักษณนามในภาษาถิ่นทั้ง 4 นี้ แต่เนื่องจากผู้วิจัยไม่สามารถเก็บข้อมูลครบทุกจังหวัดได้ อีกทั้งเพื่อความสะดวกในเรื่องการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจึงเลือกภาษาที่ใช้ใน 1 จังหวัด เป็นตัวแทนของภาษาถิ่นแต่ละภาษาดังนี้ ภาษาถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ แทนภาษาถิ่นเหนือ ภาษาถิ่นจังหวัดขอนแก่น

แทนภาษาไทยถิ่นอีสาน ภาษาไทยถิ่นจังหวัดสระบุรี แทนภาษาไทยถิ่นกลาง และภาษาไทยถิ่นจังหวัด
สุราษฎร์ธานี แทนภาษาไทยถิ่นใต้

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อดูว่ามีคำลักษณนามอะไรบ้างที่ใช้ในภาษาไทยถิ่นจังหวัด เชียงใหม่ ขอนแก่น
สระบุรี และสุราษฎร์ธานี

1.2.2 เพื่อดูว่ามีการใช้คำลักษณนามอย่างไรในภาษาไทยถิ่นทั้ง 4 ภาษา

1.2.3 เพื่อเปรียบเทียบการใช้คำลักษณนามในภาษาไทยถิ่นทั้ง 4 ภาษา

1.3 สมมุติฐานการวิจัย

การใช้คำลักษณนามในภาษาไทยถิ่นจังหวัด เชียงใหม่ ขอนแก่น สระบุรี และสุราษฎร์ธานี
ต่างกัน ซึ่งใช้แสดงความต่างระหว่างภาษาไทยถิ่นได้

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ศึกษาคำลักษณนามที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาในจังหวัด เชียงใหม่ ขอนแก่น
สระบุรี และสุราษฎร์ธานี เท่านั้น

1.4.2 ศึกษาคำลักษณนามที่ใช้กับคำนามที่ปรากฏในรายการคำนามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้บอก
ภาษาเท่านั้น

1.4.3 ไม่ศึกษาคำลักษณนาม "อัน" คำลักษณนามที่เกิดจากการซ้ำคำนาม และคำลักษณนาม
ที่บอกจำนวนหรือปริมาณโดยเฉพาะ เช่น คู่ ข้าง หรือบอกหน่วยวัด เช่น ไร่ กิโลกรัม เป็นต้น

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 รู้การใช้คำลักษณนามในภาษาไทยถิ่นจังหวัด เชียงใหม่ ขอนแก่น สระบุรี และ
สุราษฎร์ธานี

1.5.2 รู้ว่ามีความเหมือน และความต่างกันอย่างไรในการใช้คำลักษณนามในภาษาไทยถิ่น
จังหวัดดังกล่าว

1.6 ทบทวนวรรณกรรม เท่าที่ผ่านมาการศึกษาคำลักษณนามในภาษาไทยนั้น มีการศึกษาที่เป็นไป
ใน 2 ลักษณะ คือ ศึกษาในเชิงพรรณนาและในเชิงเปรียบเทียบ

1.6.1 การศึกษาคำลักษณนามเชิงพรรณนา เป็นการศึกษาคำลักษณนามในภาษาไทยที่ใช้
เฉพาะในภาษาถิ่นใดถิ่นหนึ่ง และส่วนใหญ่เป็นการศึกษาคำลักษณนามที่ใช้ในภาษาไทยมาตรฐาน
ได้แก่ หลักภาษา (พระยาอุปกิตศิลปสาร : 2518) ลักษณะภาษาไทย (บรรจบ พันธุเมธา :
2519) ไวยากรณ์ไทย (นววรรณ พันธุเมธา : 2525) Some Observations on Variation
and Change in The Use of Classifiers in Thai (Palakornkul 1976 :
186-199) Classifiers in Standard Thai (Placzek : 1978)

พระยาอุปกิตศิลปสาร (2511 : 72-76) จัดให้คำลักษณนาม เป็นคำนามประเภทหนึ่ง
กล่าวคือ ท่านได้แบ่งคำนามออกเป็น 5 ประเภทดังนี้ สามานยนาม วิสามานยนาม สมุหนาม
ลักษณนาม อาการนาม

พระยาอุปกิตศิลปสาร กล่าวถึงคำลักษณนามไว้ว่า คำนามที่ใช้บอกลักษณะของสามานยนาม
อีกทีหนึ่ง เช่น คำเรียกพระว่า "รูป" เรียกสัตว์ว่า "ตัว" เรียกเรือว่า "ลำ" เป็นต้น เหล่านี้
เรียกว่าลักษณนาม ลักษณนามก็คือ สามานยนาม และสมุหนาม นั่นเอง แต่เอามาใช้เรียกบอก
ลักษณะของคำนามข้างหน้าคล้ายกับคำวิเศษณ์ จึงเรียกชื่อต่างออกไปอีกอย่างหนึ่ง

พระยาอุปกิตศิลปสาร ได้จำแนกคำลักษณนามออกเป็นประเภทต่าง ๆ 6 ประเภท ได้แก่

1. ลักษณนามบอกชนิด เช่น ใบ สำหรับใช้กับ ภาชนะทั้งปวง
เรือน สำหรับใช้กับ นาฬิกา
2. ลักษณนามบอกหมวดหมู่ เช่น กอง สำหรับใช้กับ ทักษะ ทหาร คนทำงานร่วมกัน
ของที่กองรวมกัน อิฐ ทราย
หมู่ สำหรับใช้กับ คน สัตว์ สิ่งของที่อยู่รวมกัน
เป็นกลุ่ม ๆ
3. ลักษณนามบอกสัณฐาน เช่น หลัง สำหรับใช้กับ ของที่มีรูปเป็นหลังคา เช่น
เรือน ตึก ภูเขา ประทุน มุ้ง
เป็นต้น

ผืน สำหรับใช้กับ ของที่มีรูปแบบบางกว้างใหญ่
เช่น ผ้า เสื้อ หมอ เป็นต้น

4. ลักษณะนามบอกจำนวนและมาตรา เช่น

คู่ สำหรับใช้กับ ของที่มีชุดละ 2 สิ่ง เช่น
รองเท้า ถุงเท้า แจกกัน เป็นต้น

กู่ลี สำหรับใช้กับ ผ้าท่อนึ่งที่รวมกัน 20 ผืน

5. ลักษณะนามบอกอาการ เช่น จับ สำหรับใช้กับ ของที่จับ เช่น พลุ

มัด สำหรับใช้กับ ของที่มัด เช่น ผืน

6. ลักษณะนามซ้ำชื่อ เช่น บ้าน 2 บ้าน วัด 2 วัด

จากการศึกษาเรื่องคำลักษณนามของพระยาอุปกิตศิลปสาร ดังที่ได้กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า พระยาอุปกิตศิลปสารพิจารณาถึงรูปคำของคำลักษณนาม และพิจารณาทางอรรถศาสตร์ อันแสดงถึงความสัมพันธ์ทางด้านความหมายระหว่างสิ่งต่าง ๆ กับคำลักษณนามที่ปรากฏร่วมกัน แต่เนื่องจากพระยาอุปกิตศิลปสารมิได้มุ่งศึกษาเฉพาะเรื่องคำลักษณนามเพียงเรื่องเดียว ดังนั้นการศึกษาเรื่องคำลักษณนามจึงไม่ละเอียดเท่าที่ควร อีกทั้งเป็นเพียงการศึกษาคำลักษณนามในภาษาไทยมาตรฐานเท่านั้น

บรรจบ พันธุเมธา (2522 : 223-234) กล่าวไว้ในหนังสือ ลักษณะภาษาไทย ว่า คำลักษณนาม เป็นคำที่กำหนดขึ้นใช้ไว้ท้ายคุณศัพท์บอกจำนวนนับ หรือประมาณ เพื่อขยายคำนามข้างหน้าบอกรูปลักษณะ และชนิดหรือประเภทของคำที่อยู่ข้างหน้าคำบอกจำนวนไปพร้อมกัน และช่วยทำให้คำที่มีความหมายหลายอย่างมีความหมายชัดเจนขึ้น คำลักษณนามเป็นลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งของภาษาไทย

หน้าที่ประการหนึ่งของคำลักษณนามที่ บรรจบ พันธุเมธา กล่าวถึงคือ บอกลักษณะของคำนาม ๆ ว่า เป็นสิ่งมีชีวิต หรือไม่มีชีวิต รูปลักษณะเป็นอย่างไร ทั้งลักษณะใหญ่ และลักษณะย่อย นอกจากนั้น บรรจบ พันธุเมธา ได้จำแนกคำลักษณนามตามรูปลักษณะ และคุณสมบัติของสิ่งต่าง ๆ ที่ลักษณนามไปขยายเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ประเภทที่ใช้กับสิ่งมีชีวิต กับประเภทที่ใช้กับสิ่งไม่มีชีวิต

ประเภทที่ใช้กับสิ่งมีชีวิต ได้แก่ คำลักษณนามที่ใช้กับ คนและสัตว์ เป็นต้นว่า คน องค์
รูป คน ตัว

ประเภทที่ใช้กับสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ คำลักษณนามที่ใช้กับสิ่งที่มีลักษณะต่าง ๆ เช่น
ลักษณะกลม (ซึ่งมีทั้งกลมอย่างลูกบอล กลมแบน กลมเป็นวง กลมยาวทรงกระบอก) ลักษณะเล็ก
ยาว ลักษณะแบน เป็นแผ่น ลักษณะเป็นดอก ลักษณะ เป็นต้น รวมทั้งลักษณะที่ใช้บอกมาตรา ซึ่ง ดวง
วัด นับ ด้วย

จากข้อความข้างต้น จะเห็นได้ว่า บรรจบ พันธุเมธา ศึกษาคำลักษณนามในภาษาไทย
ทางด้านไวยากรณ์โดยดูจากตำแหน่งการปรากฏ และทางอรรถศาสตร์ เมื่อกล่าวถึงหน้าที่และ
ประเภทของคำลักษณนาม อย่างโก้ดี การศึกษาเรื่องคำลักษณนามในภาษาไทยของท่าน เป็นเพียงการ
ศึกษาอย่างคร่าว ๆ เท่านั้น เนื่องจากท่านมิได้มุ่งศึกษาเรื่องคำลักษณนาม เพียงเรื่องเดียว

นววรรณ พันธุเมธา (2525 : 23-29) กล่าวถึง คำแยกประเภทหรือคำลักษณนามไว้
ในหนังสือไวยากรณ์ไทย ว่า เป็นคำขยายประเภทหนึ่งที่ใช้ขยายได้ทั้งคำนามและคำกริยา คำแยก
ประเภทที่ใช้ขยายคำนาม เป็นคำที่จำแนกคำนามสามัญออกเป็นกลุ่ม เป็นพวก เช่น คน สัตว์ สิ่งไม่มี
ชีวิต อมนุษย์ เป็นต้น สำหรับคำแยกประเภทที่ใช้กับสิ่งไม่มีชีวิตนั้น นววรรณ พันธุเมธา ได้จำแนก
ออกเป็น

1. คำแยกประเภทที่ใช้กับสิ่งที่อยู่ลำพัง

ก. จำแนกตามรูปร่างลักษณะของสิ่งนั้น ๆ เช่น

- ใบ เป็นคำแยกประเภทสำหรับสิ่งที่มีลักษณะแบนยาว และลักษณะต่าง ๆ เช่น จาน ถาด ใบไม้
- ดวง เป็นคำแยกประเภทสำหรับสิ่งที่มีลักษณะกลม เช่น ดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ รอยเบือน
- วง เป็นคำแยกประเภทสำหรับสิ่งที่ยืดเป็นรูปกลม เช่น แหวน กำไล

ข. จำแนกตามชนิด เช่น

- อย่าง ชนิด ประเภท ประการ ข้อ เป็นคำแยกประเภทที่ใช้ทั่วไป
- แง่ เล่า แปลง เป็นคำแยกประเภทที่ใช้เฉพาะกับสิ่ง ๆ เดียว
- กึ่ง แขนง เพลง ประโยค นิ้ว เป็นคำแยกประเภทที่ซ้ำกับคำนาม

ค. จำแนกตามมาตราวัด เช่น

นาที ชั่วโมง วัน เดือน ปี เป็นคำแยกประเภทที่ใช้กับเวลา

ขวบ รอบ เป็นคำแยกประเภทที่ใช้กับอายุ

กิโลกรัม ลิตร กระจัด ทาย ซึ่ง เป็นคำแยกประเภทที่ใช้กับน้ำหนัก

2. คำแยกประเภทที่ใช้กับสิ่งที่อยู่ร่วมกัน

ก. จำแนกตามลักษณะของสิ่งที่อยู่ร่วมกัน เช่น พวง เครือ ตรี ช่อ ฯลฯ

ข. จำแนกตามมาตราวัด เช่น ถัง แก้ว บ่อ ฯลฯ

ค. จำแนกตามชนิด เช่น

ทะเลสาบ เป็นคำแยกประเภทที่ใช้เรียกหมาก หรือมะพร้าวที่อยู่ร่วมกัน

เรียง เป็นคำแยกประเภทที่ใช้เรียกพลูที่เรียงกันอยู่ 20 ใบ

ส่วนคำแยกประเภทที่ใช้ขยายคำกริยานั้นอาจจำแนกกริยาที่แสดงอาการตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

นี้

ก. คำแยกประเภทที่ใช้จำแนกตามชนิด ได้แก่คำว่า อย่าง

ข. คำแยกประเภทที่จำแนกตามช่วงเวลา หรือระยะทางที่ทำอาการนั้น ๆ เช่น

ตื่น ก้าว เป็นต้น

ค. คำแยกประเภทที่จำแนกตามครั้งที่ทำอาการ เช่น หน ครั้ง เป็นต้น

ง. คำแยกประเภทที่จำแนกตามมาตราวัด เช่น เมตร ฟุต เป็นต้น

นววรรณ พันธุเมธา มีความเห็นว่า คำแยกประเภทเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นว่า คนไทยเราใช้อะไรเป็นเกณฑ์ในการรวมบางสิ่งบางอย่างเข้าด้วยกัน หรือแยกสิ่งต่าง ๆ ออกจากกัน

การศึกษา เรื่องคำแยกประเภทหรือคำลักษณนามในภาษาไทยของ นววรรณ พันธุเมธา ก็เช่นเดียวกับของ บรรจบ พันธุเมธา และพระยาอุปกิตศิลปสาร คือ ศึกษาคำทุกประเภทโดยเน้นทางด้านไวยากรณ์ มิได้มุ่งศึกษา เฉพาะเรื่องคำแยกประเภทหรือคำลักษณนาม เพียงเรื่องเดียว นววรรณ พันธุเมธา จึงมีการกล่าวถึงคำแยกประเภทหรือคำลักษณนาม ให้ผู้อ่านพอ เข้าใจใน เรื่องหน้าทีทางไวยากรณ์ และการจำแนกประเภทของคำลักษณนาม ในภาษาไทยมาตรฐานทางอรรถ- ศาสตร์อย่างคร่าว ๆ ดังที่ได้กล่าวข้างต้น

อังกาบ ผลากรกุล ทำการศึกษาคำลักษณนามในภาษาไทยที่ใช้พูดกันในบทความ *Some Observations on Variation and Change in The Use of Classifiers in Thai* (Palakornkul 1976:186-197) โดยมุ่งศึกษาเชิงสังคม มีการกล่าวถึงการแปรเปลี่ยนการใช้คำลักษณนาม โดยการสังเกตจากการที่มีการใช้คำลักษณนามมากกว่า 1 คำ กับคำนามคำเดียวกัน อังกาบ ผลากรกุล ตั้งข้อสังเกตว่า เหตุที่เป็น เช่นนี้เนื่องมาจากคำลักษณนามมากกว่า 1 คำ ที่ใช้สลับเปลี่ยนกันได้กับคำนามคำ เดียวกันนั้น เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับคำนามที่มีลักษณะเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน เช่น สร้อย ใช้คำลักษณนามได้ถึง 2 คำ คือคำว่า "เส้น" ซึ่งใช้กับของที่มีลักษณะเล็ก เป็นเส้นยาว และคำว่า "สาย" ซึ่งใช้กับของ เป็นเส้นยาวเช่นกัน ดังนั้นผู้พูดจึงใช้คำลักษณนามทั้ง 2 คำ กับคำนามคำเดียวกันเป็นประจำ หรืออาจเนื่องมาจากมีการตั้งชื่อสิ่งของที่เกิดขึ้นใหม่ มากกว่า 1 ชื่อ ทำให้มีการใช้คำลักษณนามมากกว่า 1 คำ กับของเพียงสิ่งเดียว เช่น พาหนะทางอากาศ มีชื่อเรียกว่า เครื่องบิน และ เรือบิน คำลักษณนามที่ใช้กับคำนามคำแรกคือ "เครื่อง" ส่วนคำลักษณนามที่ใช้กับคำนามคำหลังคือ "ลำ" เป็นต้น สาเหตุดังกล่าวเบื้องต้น อังกาบ ผลากรกุล จัดให้เป็นการแปรอิสระ อันมิได้มีอิทธิพลทางสังคมมา เกี่ยวข้องกับการใช้คำลักษณนามของผู้พูด ส่วนสาเหตุการแปรอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งเป็นการแปรทางสังคม อันมีอิทธิพลทางสังคมมา เกี่ยวข้องกับการใช้คำลักษณนามของผู้พูด อิทธิพลดังกล่าวได้แก่ ความแตกต่างในสถานการณ์การใช้คำลักษณนามของผู้พูดแต่ละคน เช่น ผู้พูดอยู่ในสถานการณ์ที่มีการใช้คำลักษณนามอย่างเป็นทางการ ผู้พูดใช้คำลักษณนามคำหนึ่งกับคำนามคำหนึ่ง แต่เมื่อผู้พูดอยู่ในสถานการณ์ที่มีการใช้คำลักษณนามอย่างไม่เป็นทางการ ผู้พูดใช้คำลักษณนามอีกคำหนึ่งกับคำนามคำ เดียวกันนั้น ตัวอย่างคือ เมื่อผู้พูดอยู่ในสถานการณ์ที่มีการใช้คำลักษณนามอย่างเป็นทางการ ผู้พูดใช้คำลักษณนาม "เชือก" กับคำว่า ช้าง แต่เมื่อผู้พูดอยู่ในสถานการณ์ที่มีการใช้คำลักษณนามอย่างไม่เป็นทางการ ผู้พูดใช้คำลักษณนาม "ตัว" กับคำว่า ช้าง ทำให้มีการใช้คำลักษณนาม 2 คำ คือคำว่า "เชือก" และคำว่า "ตัว" กับคำนามคำเดียวกัน คือคำว่า "ช้าง" ซึ่งผู้พูดจะใช้คำลักษณนามใด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์การใช้คำลักษณนามของผู้พูดแต่ละคน

พลาเชค ศึกษาคำลักษณนามในภาษาไทยมาตรฐาน ในวิทยานิพนธ์ *Classifiers in Standard Thai : A Study of Semantic Relations Between Headwords and Classifiers* (Placzek 1978) ข้อมูลที่นำมาศึกษาเป็นรายการคำลักษณนามที่ปรากฏใน

พจนานุกรมไทย-อังกฤษ ของ ฮาส แมคฟาร์แลนด์ และ ส. เสถบุตร พลาเชคจัดให้คำลักษณนาม ในภาษาไทยเป็นคำนามประเภทหนึ่ง ส่วนเกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์คำลักษณนาม พลาเชคคำนึงถึง รูปของคำลักษณนามที่เหมือนกับคำหลัก¹ ที่ปรากฏร่วมกัน ซึ่งเป็นเกณฑ์ทางไวยากรณ์ และพิจารณา ถึงความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างคำลักษณนามกับคำหลัก ซึ่งเป็นเกณฑ์ทางด้านอรรถศาสตร์ ทำให้สามารถแบ่งคำลักษณนามออกได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ คำลักษณนามประเภทที่ซ้ำคำหลัก ทั้งคำ คำลักษณนามประเภทที่ซ้ำคำหลักบางส่วน คำลักษณนามประเภทที่เป็นมาตราการซึ่ง ดวง วัค และประเภทสุดท้ายคือ คำลักษณนามอื่น ๆ ที่ไม่จัดอยู่ใน 3 ประเภทข้างต้น

1. คำลักษณนามประเภทที่ซ้ำคำหลักทั้งคำ ได้แก่ คำลักษณนามที่มีรูปเหมือนคำหลัก คำลักษณนามประเภทนี้ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็น one-place predicates และปรากฏพร้อมกับคำ บอกจำนวน ซึ่งเป็นข้อแตกต่างประการสำคัญระหว่างคำลักษณนามประเภทนี้กับคำลักษณนามประเภท ต่าง ๆ พลาเชคใช้เกณฑ์ทางอรรถศาสตร์อธิบายถึง one-place predicates ในที่นี้ว่า หมายถึง การสื่อความเข้าใจอย่างสมบูรณ์ในการพูด โดยไม่ต้องมีอะไรมาขยาย กล่าวคือ ในการสนทนา เมื่อผู้พูดพูดว่า มีมือ 2 มือ ผู้ฟังสามารถเข้าใจอย่างสมบูรณ์ได้ทันทีถึงสิ่งที่ผู้พูดพูด และไม่มีคำถาม ใดในสิ่งที่ผู้พูดได้พูดไปแล้วจากผู้ฟัง ให้ผู้พูดต้องสื่อความหมายเพิ่มให้ผู้ฟังเข้าใจอย่างสมบูรณ์อีก แต่เมื่อผู้พูดพูดว่า ใช้นิ้วมือหนึ่ง เขียนหนังสือ ผู้ฟังจะตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้พูดได้พูดไปแล้ว เนื่องจาก จากสิ่งที่ผู้พูดพูด ผู้ฟังยังไม่มี ความเข้าใจอย่างสมบูรณ์ว่า มือใดที่ใช้ ผู้พูดจึงจำเป็นต้องสื่อความหมาย เพิ่มเพื่อให้ผู้ฟังมีความเข้าใจอย่างสมบูรณ์ถึงสิ่งที่ตนพูด โดยใช้คำลักษณนามอีกประเภทหนึ่งมา ประกอบการอธิบาย เช่น ใช้นิ้วข้างนี้เขียนหนังสือ ในกรณีเช่นนี้จึงถือว่าเป็น two-place predicates การที่จะพิจารณาว่าเป็น two-place predicates หรือไม่นั้น พิจารณาได้จาก ปริบท สถานการณ์ ความรู้ที่ผู้พูดและผู้ฟังมีร่วมกัน ที่ทำให้การสื่อความหมายระหว่างผู้พูด และผู้ฟัง ต้องหยุดชะงัก หรือไม่มีความเข้าใจอย่างสมบูรณ์

2. คำลักษณนามที่ซ้ำคำหลักบางส่วน ได้แก่ คำลักษณนามที่นำไปผสมกับคำอื่นแล้ว เกิด เป็นคำผสมขึ้น เช่น คำลักษณนาม "คน" เป็นคำลักษณนามที่ซ้ำคำหลัก เมื่อผู้พูดพูดว่า คน 8 คน และเป็นคำลักษณนามที่ซ้ำคำหลักบางส่วน เมื่อผู้พูดพูดว่า คนชักผ้า 8 คน ในที่นี้คนชักผ้า เป็นคำ หลักประเภทคำผสมที่เกิดจากคำว่า คน ซึ่งเป็นทั้งคำนามและคำลักษณนามผสมกับวลี ชักผ้า จึง เกิด

¹ คำหลักส่วนใหญ่เป็นคำนาม

มีการใช้คำลักษณะนามที่เข้าคำหลักบางส่วนขึ้น ส่วนลักษณะที่สำคัญของคำลักษณะนามประเภทนี้ คือ มักใช้กับคำหลักที่เป็นคำพสม และจะไม่ใช้กับคำหลักที่เป็นคำกริยา การที่จะพิจารณาว่าคำลักษณะนามใดเป็นคำลักษณะนามเข้าคำหลักบางส่วน สามารถพิจารณาได้จากรูปของคำลักษณะนามว่ามีรูปเหมือนกับส่วนประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งของคำหลักซึ่งเป็นคำพสมที่ปรากฏร่วมกันหรือไม่ ซึ่งเป็นการพิจารณาการใช้คำลักษณะนามโดยเกณฑ์ทางด้านไวยากรณ์ในส่วนที่เป็นเรื่องของระบบคำ

3. คำลักษณะนามที่เกี่ยวกับการชั่ง ตวง วัด ซึ่งมีทั้งหน่วยวัดที่เป็นมาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานการชั่ง ตวง วัด เช่น กิโลกรัม นาฬิกา เป็นต้น และหน่วยวัดที่ไม่เป็นมาตรฐาน ได้แก่ การประมาณเอาจากลักษณะที่ปรากฏของ หรือกริยาอาการ เช่น แก้ว กำ เป็นต้น คำลักษณะนามประเภทนี้มีการใช้ทางอรรถศาสตร์ที่สำคัญ และแตกต่างจากคำลักษณะนามอื่น ๆ คือ ใช้แสดงให้เห็นถึงลักษณะของคำหลักที่ไม่ใช่ลักษณะที่เป็นไปโดยธรรมชาติ อันได้แก่ การแสดงความหมายทางน้ำหนัก ราคา และระยะเวลา ในขณะที่คำลักษณะนามประเภทอื่น ๆ แสดงให้เห็นถึงลักษณะของคำหลัก ซึ่งเป็นลักษณะที่เป็นไปโดยธรรมชาติของสิ่งนั้น อันรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัส ทางตา และการจับต้อง พลา เชคกล่าวไว้ว่า ประสาทสัมผัสที่คนไทยใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกวัตถุต่าง ๆ คือ ประสาทสัมผัสทางตา และรูปทรงของวัตถุเป็นสิ่งที่รับรู้ได้ง่ายที่สุดโดยการมองเห็น และจับต้อง ส่วนการรับรู้ในการกระทำต่าง ๆ ประสาทสัมผัสทางตาก็เป็นสิ่งแรกที่ใช้เช่นกัน

4. คำลักษณะนามประเภทสุดท้าย คือ คำลักษณะนามที่ไม่จัดอยู่ในประเภทต่าง ๆ ที่กล่าวข้างต้น มีจำนวน 43 คำ ลักษณะนามประเภทนี้แสดงให้เห็นถึงลักษณะต่าง ๆ ของคำหลักซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญทางอรรถศาสตร์ของคำลักษณะนาม พลา เชคแบ่งคำลักษณะนามประเภทนี้เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นคำลักษณะนามที่ใช้กับสิ่งต่าง ๆ ทั่วไป โดยมากมักเป็นสิ่งที่เป็นนามธรรมที่บอกให้ทราบถึงชนิดของสิ่งนั้น ๆ เช่น คำว่า จำพวก ชนิด ประการ บอกถึงส่วนต่าง ๆ ของสิ่งนั้น ๆ เช่น คำว่า ส่วน ขึ้น ตอน บอกถึงกาลสมัย เช่น ยุค วาระ รอบ เป็นต้น อีกกลุ่มหนึ่งได้แก่ คำลักษณะนามที่เป็นลักษณะนามจำเพาะที่ใช้กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งเท่านั้น เช่น คำว่า เชือก ใช้เฉพาะกับ ข้าง และคำลักษณะนามที่แสดงความหมายคลุมเครือ ได้แก่ อัน เล่ม เป็นต้น คำลักษณะนามที่แสดงความหมายคลุมเครือมีปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์มาเกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องนำมาพิจารณาออกเหนือจากเกณฑ์ทางการรับรู้ เรื่องรูปทรง เกณฑ์ในการวิเคราะห์คำลักษณะนามกลุ่มนี้ พลา เชคคำนึงถึงทั้งในเรื่องรูปทรงของสิ่งของ เช่น แขน กลม ยาว การเกิดของสิ่งของ เช่น ทำด้วยไม้ เหล็ก และวัตถุประสงค์ในการใช้สิ่งของนั้น ๆ เช่น ใช้เป็นพาหนะ ใช้เป็นอาวุธ ลักษณะของการใช้สิ่งนั้น

เช่น ใช้มือถือ ขนาดของสิ่งนั้น เช่น เล็ก ใหญ่ สภาวะของสิ่งนั้น เช่น เป็นวัตถุ หรือสิ่งไม่มีชีวิต เป็นต้น

อาจกล่าวได้ว่าการศึกษา เรื่องคำลักษณนามในภาษาไทยมาตรฐานนั้น พลาเชคมุ่งศึกษา โดยใช้เกณฑ์ทางอรรถศาสตร์ อันแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางด้านความหมายระหว่างคำหลัก และคำลักษณนามที่ปรากฏร่วมกัน เป็นสำคัญ ถึงแม้พลาเชคจะใช้เกณฑ์ทางด้านไวยากรณ์ในการจัดประเภทของคำลักษณนามด้วยก็ตาม และการศึกษาพลาเชคใช้วิธีการทางอรรถศาสตร์วิเคราะห์คำลักษณนาม เนื่องจากพลาเชคมีความเชื่อว่า อรรถศาสตร์เป็นการแสดงถึงการรับรู้สิ่งต่าง ๆ รวมทั้ง วัฒนธรรมของผู้พูด การวิเคราะห์คำลักษณนามทางอรรถศาสตร์ของพลาเชคนั้น เป็นการวิเคราะห์ที่เน้นทางด้านความรู้ เรื่องรูปทรงของวัตถุหรือสิ่งต่าง ๆ เช่น วัตถุทรงกลม ยาว หรือ แบน ซึ่งพลาเชคถือว่าการรับรู้ เรื่องรูปทรงของวัตถุหรือสิ่งต่าง ๆ เป็นการรับรู้เบื้องต้นของผู้พูด นอกจากนี้พลาเชคยังตั้งข้อสมมุติฐานไว้ว่า ไม่ว่าจะพิจารณาทางด้านไวยากรณ์หรือด้านใดก็ตาม ในการวิเคราะห์คำลักษณนามย่อมต้องมีส่วน เกี่ยวข้องกับอรรถศาสตร์ทั้งสิ้น

ถึงแม้การศึกษาคำลักษณนามของพลาเชค จะแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางด้านความหมายระหว่างคำหลักและคำลักษณนามที่ปรากฏร่วมกัน แต่การศึกษาดังกล่าว เป็นเพียงการศึกษา คำลักษณนามในภาษาไทยมาตรฐานที่วิเคราะห์จากข้อมูลที่รวบรวมมาจากพจนานุกรมต่าง ๆ เป็นหลัก เท่านั้น

1.6.2 การศึกษาคำลักษณนาม เชิง เปรียบเทียบ เป็นการศึกษาคำลักษณนามในภาษาไทยมากกว่า 1 ถิ่น แล้วนำมา เปรียบเทียบกันระหว่างถิ่น ได้แก่ การศึกษาเปรียบเทียบคำลักษณนามในภาษาไทยถิ่นใหม่ กับภาษากรุงเทพฯ (กันทิมา วัลณะประเสริฐ : 252๕) วิเคราะห์การใช้คำ และการเรียงคำในภาษาถิ่นใต้ ชุมพร และ นครศรีธรรมราช (เปรมจิต ชนวงค์ : 2523) การเปรียบเทียบเสียง ศัพท์ และกระแสนประโยคที่ใช้อยู่เสมอระหว่างภาษาไทยกลาง และไทยอีสาน จังหวัดขอนแก่น (วันทนีย์ ปกรโศดม และ ดิษุ ปาลีอุบด์ : 2521)

กันทิมา วัลณะประเสริฐ (2526) มุ่งศึกษา เปรียบเทียบคำลักษณนามที่ใช้อยู่ในภาษาไทยถิ่นใหม่ และภาษากรุงเทพฯ เพื่อให้เห็นลักษณะที่เหมือน และต่างกันของคำลักษณนามในภาษาถิ่นทั้งสอง สำหรับข้อมูลที่นำมาศึกษาเก็บรวบรวมจากหนังสือ พจนานุกรม วิทยานิพนธ์ และจากผู้บอกภาษา ก่อนที่จะนำคำลักษณนามในภาษาถิ่นทั้งสองมาเปรียบเทียบ กันทิมา วัลณะประเสริฐ ได้

วิเคราะห์จัดประเภทคำลักษณนามในภาษาถิ่นแต่ละถิ่น แล้วจึงนำผลการวิเคราะห์ของภาษาถิ่นทั้งสองมาเปรียบเทียบกัน เรื่องที่นำมาวิเคราะห์ในภาษาถิ่นแต่ละถิ่นมีด้วยกัน 2 เรื่อง คือ เรื่องการใช้คำลักษณนาม และเรื่องตำแหน่งของคำลักษณนาม เรื่องการใช้คำลักษณนามนั้น กันทิมา วัลณะประเสริฐ ได้จัดประเภทของคำลักษณนามแล้วจึงให้คำอธิบายในการใช้ว่าใช้กับสิ่งใดบ้าง พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ ซึ่งผู้วิจัยจะสรุป และยกตัวอย่างการวิเคราะห์คำลักษณนามในภาษากรุงเทพฯ ดังนี้

จากการที่ กันทิมา วัลณะประเสริฐ จัดให้คำลักษณนามเป็นคำขยายประเภทหนึ่ง คือ ใช้ขยายได้ทั้งคำนามและคำกริยา ดังนั้นจึงได้จำแนกประเภทของคำลักษณนามเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. คำลักษณนามที่ใช้ขยายคำนาม
2. คำลักษณนามที่ใช้ขยายคำกริยา

1. คำลักษณนามที่ใช้ขยายคำนาม แบ่งย่อยออกเป็น

ก. คำลักษณนามที่จำแนกตามคำนาม ซึ่งมีทั้งนามที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม

จำแนกได้เป็น 7 ประเภทดังนี้

1. คำลักษณนามที่ใช้กับคำนามประเภทมนุษย์ เช่น คน ใช้กับคนทั่วไป
ตัวอย่าง ชาวนา 3 คน
2. คำลักษณนามที่ใช้กับคำนามประเภทมนุษย์ เช่น คน ใช้กับยักษ์
ปีศาจ และวิธยาธร ตัวอย่าง ยักษ์ 3 คน
3. คำลักษณนามที่ใช้กับคำนามประเภทสัตว์ เช่น ตัว ใช้กับสัตว์ทั่วไป
ตัวอย่าง นก 3 ตัว
4. คำลักษณนามที่ใช้กับคำนามประเภทพืช เช่น ต้น ใช้กับพืชทั่วไป
ตัวอย่าง มะม่วง 3 ต้น
5. คำลักษณนามที่ใช้กับคำนามประเภทสิ่งของ เช่น
วง ใช้กับสิ่งที่มีลักษณะขด เป็นรูปกลม ตัวอย่าง แหวน 2 วง
6. คำลักษณนามที่ใช้กับคำนามประเภทสถานที่ เช่น
ผืน ใช้กับที่นา ที่ดิน ตัวอย่าง ที่นา 2 ผืน

7. คำลักษณนามที่ใช้กับคำนามประเภทนามธรรม เช่น

ประการ ใช้กับนามธรรมทั่วไป ตัวอย่าง พร 3 ประการ

คำลักษณนามที่ใช้กับคำนามประเภทสิ่งของ แบ่งย่อยอีกเป็น

ก. จำแนกประเภทสิ่งของตามลักษณะ เช่น

ลูก ใช้กับสิ่งที่มีลักษณะกลม ตัวอย่าง ลูกแก้ว 2 ลูก

ข. จำแนกประเภทสิ่งของตามอุปกรณ์หรือวัสดุที่เกี่ยวข้อง เช่น

โต๊ะ ใช้กับอาหารจีนที่จัด เป็นโต๊ะ ตัวอย่าง อาหารจีน 2 โต๊ะ

ค. จำแนกประเภทสิ่งของตามกริยา เช่น

ขวด ใช้กับสิ่งที่ขุดไว้ ตัวอย่าง เขือก 2 ขด

ง. จำแนกประเภทสิ่งของตามจำนวน เช่น

คอน ใช้กับส่วนหนึ่ง ๆ ที่แบ่งออกจากส่วนใหญ่ ตัวอย่าง ข้อความ 2 คอน

จ. จำแนกประเภทสิ่งของเบ็ดเตล็ด เช่น

อัน ใช้กับ ไม้ ขนม ที่เขี่ยนุหรี

ข. คำลักษณนามที่บ่งการซึ่ง ดวง วัต ซึ่งมีทั้งบอกการซึ่ง ดวง วัต โดย

มาตราค่าต่าง ๆ เช่น มาตราเงิน มาตราซึ่ง มาตราดวง มาตราวัต และมาตราเวลา และบอก

การซึ่ง ดวง วัต โดยประมาณ ได้แก่ การบอกปริมาณโดยใช้ภาชนะ ใช้ถ้วยหรือใช้กริยาอาการ

2. คำลักษณนามที่ใช้ขยายคำกริยา ได้แก่ คำลักษณนามที่ขยายคำกริยาแสดงอาการ

เช่น กะ ใช้กับการกำหนดหรือประมาณระยะเวลาที่ผลัด เปลี่ยนทำงาน ตัวอย่าง ทำงาน 2 กะ

และคำลักษณนามที่ขยายคำกริยาแสดงสภาพโดยมีการละคำนามไว้ เช่น วรรณคดี ตัวอย่าง เขียน 2

วรรณคดี

ส่วนเรื่องตำแหน่งของคำลักษณนาม ดังที่ได้กล่าวข้างต้นว่า กันทิมา วัฒนธรรมประเสริฐ

จัดให้คำลักษณนามเป็นคำขยายประเภทหนึ่งคือ ใช้ขยายได้ทั้งคำนามและคำกริยา ดังนั้นในการ

วิเคราะห์เรื่องตำแหน่งของคำลักษณนาม จึงศึกษาคำแหน่งคำลักษณนามในโครงสร้างนามวลีและ

ในโครงสร้างกริยาวลี

ตำแหน่งคำลักษณนามในโครงสร้างนามวลี มีการศึกษาคำแห่งการปรากฏของ:
คำลักษณนามกับคำต่าง ๆ เช่น

	คำนาม	คำบอกจำนวน	คำลักษณนาม	
ตัวอย่าง	เด็ก	๓	คน	
	คำนาม	คำลักษณนาม	คำบอกจำนวน	
ตัวอย่าง	เสื้อ	สีน	หนึ่ง	เป็นต้น

ตำแหน่งคำลักษณนามในโครงสร้างกริยาวลี มีการศึกษาคำแห่งการปรากฏของคำ-
ลักษณนามกับคำต่าง ๆ เช่น

	คำกริยา	คำบอกจำนวน	คำลักษณนาม	
ตัวอย่าง	เทศน์	๓	จบ	
	คำกริยา	คำลักษณนาม	คำบอกจำนวน	
ตัวอย่าง	ไป	ทน	หนึ่ง	เป็นต้น

สำหรับการเปรียบเทียบคำลักษณนามภาษา เชียงใหม่กับภาษากรุง เทพฯ กันทิมา
วิณะประ เสริฐ เปรียบเทียบทั้งในเรื่องการใช้คำลักษณนามและตำแหน่งของคำลักษณนาม โดยมี
วิธีการ เปรียบ เทียบคือ ใช้คำลักษณนามในภาษากรุง เทพฯ เป็นหลัก แล้วนำคำลักษณนามในภาษา
เชียงใหม่มาเปรียบเทียบ ผลการเปรียบเทียบการใช้คำลักษณนาม หอสรุปได้ดังนี้

ในภาษาเชียงใหม่ และในภาษากรุง เทพฯ มีลักษณะการใช้คำลักษณนามทั้งที่เหมือนและ
ต่างกัน ลักษณะการใช้เหมือนกันคือ ใช้คำลักษณนามคำเดียวกันกับสิ่งชนิดเดียวกัน ได้แก่
คำลักษณนามที่เป็นมาตราซึ่ง ดวง วัด การซึ่ง ดวง วัด โดยประมาณ และคำลักษณนามบางคำ
ที่ใช้กับคำนามและคำกริยาประเภทต่าง ๆ ส่วนลักษณะการใช้คำต่างกัน แบ่ง เป็น ๓ ประเภทคือ

1. ภาษาเชียงใหม่และภาษากรุง เทพฯ จะใช้คำลักษณนามคนละคำกับสิ่งชนิดเดียวกัน

และในภาษาถิ่นหนึ่งอาจมีคำลักษณนามใช้กับสิ่งชนิดเดียวกันมากหรือน้อยกว่าอีกถิ่นหนึ่ง

2. ภาษาเชียงใหม่และภาษากรุงเทพฯ จะใช้คำลักษณนามคนละคำกับสิ่งชนิดเดียวกัน

3. ภาษาเชียงใหม่และภาษากรุงเทพฯ จะใช้คำลักษณนามทั้งที่เป็นคำเดียวกัน และคนละคำกับสิ่งชนิดเดียวกัน

ส่วนตำแหน่งคำลักษณนามที่ปรากฏในโครงสร้างนามวลี ทั้งในภาษาเชียงใหม่และในภาษากรุงเทพฯ ต่างปรากฏหน้าคำบอกลำดับ คำชี้เฉพาะ คำคุณศัพท์ ปรากฏหลังคำนาม ปรากฏหน้า และหลังคำบอกจำนวน และตำแหน่งคำลักษณนามที่ปรากฏในโครงสร้างกริยาวลี ทั้งในภาษาเชียงใหม่และในภาษากรุงเทพฯ ต่างปรากฏหน้าคำบอกลำดับ คำชี้เฉพาะ ปรากฏหลังคำกริยา ปรากฏหน้าและหลังคำบอกจำนวน

นอกจากนี้ยังมีการ เปรียบเทียบการจำแนกประเภทสิ่งต่าง ๆ โดยใช้คำลักษณนามในภาษาถิ่นทั้งสอง สรุปได้ดังนี้ ภาษาเชียงใหม่และภาษากรุงเทพฯ ต่างใช้คำลักษณนามในการจำแนกประเภทสิ่งต่าง ๆ เหมือนกัน โดยคำลักษณนามที่ใช้ อาจเหมือนกันหรือต่างกัน การจำแนกประเภทนามโดยใช้คำลักษณนามนั้น มีลักษณะการจำแนกทั้งที่เหมือนและต่างกัน นามทุกประเภทอาจจำแนกตามลักษณะ นามบางประเภทได้แก่ มนุษย์ สัตว์ พืช และสิ่งของ อาจจำแนกตามการอยู่ร่วมกัน นามบางประเภทได้แก่ มนุษย์ อมนุษย์ และสัตว์ อาจจำแนกตามฐานะในสังคม นามประเภทสิ่งของ เท่านั้นที่อาจจำแนกตามอุปกรณ์หรือวัสดุที่เกี่ยวข้อง หรือตามกริยาอาการ ส่วนการจำแนกประเภทกริยาในภาษาถิ่นทั้งสองมีลักษณะการจำแนกเหมือนกันคือ กริยาแสดงอาการอาจจำแนกตามช่วงเวลาที่ทำกริยานั้น ๆ หรือตามจำนวนครั้งที่ทำกริยานั้น ๆ ได้ ส่วนกริยาแสดงสภาพจำแนกตามมาตราวัดเท่านั้น ในการจำแนกสิ่งต่าง ๆ ในภาษาเชียงใหม่ และในภาษากรุงเทพฯ อาจใช้เกณฑ์การจำแนกที่เหมือนและต่างกัน การใช้ลักษณนามสะท้อนให้เห็นทัศนคติในการจำแนกประเภทสิ่งต่าง ๆ โดยใช้คำลักษณนามของภาษาเชียงใหม่และภาษากรุงเทพฯ ว่ามีทั้งลักษณะที่เหมือนและต่างกัน

จากการศึกษาเปรียบเทียบคำลักษณนามที่ใช้อยู่ในภาษาเชียงใหม่ และภาษากรุงเทพฯ ของ กันทิมา วัฒนประเสริฐ อาจกล่าวได้ว่า กันทิมา วัฒนประเสริฐ ศึกษาคำลักษณนามโดยทั่วไปทั้งในเรื่องการใช้และตำแหน่งของคำลักษณนาม และมีขอบเขตกว้างคือ ศึกษาทั้งคำลักษณนามที่ใช้กับคำนามและคำกริยา โดยมุ่งศึกษาคำลักษณนามทางด้านไวยากรณ์โครงสร้างในเรื่องหน้าที่

และตำแหน่งของคำลักษณนาม เป็นสำคัญ ดังจะ เห็น ได้จากการจำแนกประเภทของคำลักษณนามที่ใช้ในภาษาแต่ละถิ่น เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ คำลักษณนามที่ใช้ขยายคำนาม และคำลักษณนามที่ใช้ขยายคำกริยา จากนั้นจึงใช้การพิจารณาทางอรรถศาสตร์มาอธิบายคำลักษณนามที่ใช้กับสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นการอธิบายอย่างคร่าว ๆ ไม่ละเอียดชัดเจนเท่าที่ควร เพราะมิได้มุ่งศึกษาทางอรรถศาสตร์ โดยเฉพาะ ดังจะ เห็น ได้จากการให้คำอธิบายการใช้คำลักษณนาม บาน ในภาษากรุงเทพฯ มีคำอธิบายการใช้ว่า ใช้กับสิ่งที่มีลักษณะแบนเป็นแผ่นบางอย่าง เป็นต้น

ส่วนข้อมูลที่น่ามาศึกษา เป็นข้อมูลที่ได้จากการใช้คำลักษณนามต่างสืลากัน กล่าวคือ ส่วนหนึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากหนังสือ พจนานุกรม ซึ่งเป็นข้อมูลการใช้คำลักษณนามในสืลาภาษาเขียนที่เป็นทางการ และอีกส่วนหนึ่ง เป็นข้อมูลที่ได้จากผู้ออกภาษา ซึ่งเป็นข้อมูลการใช้คำลักษณนามที่ไม่เป็นทางการ การใช้ข้อมูลคำลักษณนามที่ได้จากการใช้ต่างสืลากันนี้ อาจทำให้ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ไม่สามารถแสดงให้เห็นถึงการใช้คำลักษณนามที่แท้จริงว่า ใช้อะไร เป็นเกณฑ์ในการรวบรวมบางสิ่งบางอย่าง เข้าด้วยกัน หรือแยกสิ่งต่าง ๆ ออกจากกัน

เปรมจิต ชนะวงศ์ (2523) มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การใช้คำ และการเรียงคำในภาษาถิ่นใต้ ข้อมูลได้มาจากผู้วิจัยเอง ซึ่งใช้ภาษาถิ่นใต้ในชีวิตประจำวันส่วนหนึ่ง และได้มาจากผู้ออกภาษาในจังหวัดชุมพร และจังหวัดนครศรีธรรมราชอีกส่วนหนึ่ง เปรมจิต ชนะวงศ์ ใช้เกณฑ์แบ่งประเภทคำคือ แบ่งโดยใช้หน้าที่ทางไวยากรณ์ และแบ่งโดยใช้ความหมาย คำลักษณนามก็จัดเป็นคำประเภทหนึ่งที่แบ่งโดยใช้หน้าที่ทางไวยากรณ์คือ เพื่อต้องการนับจำนวน ใช้เพื่อต้องการชี้เฉพาะ และใช้ตามหลังคำแสดงคำถาม เปรมจิต ชนะวงศ์ ได้แบ่งคำลักษณนาม เป็น 3 ประเภทคือ คำลักษณนาม / an³/ คำลักษณนามที่เข้ากับคำนาม และคำลักษณนามอื่น ๆ นอกเหนือจากคำลักษณนาม 2 ประเภทแรก จากการแบ่งประเภทคำลักษณนามดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่า เปรมจิต ชนะวงศ์ ใช้วิธีเดียวกับที่พลาเซคใช้ในการศึกษาคำลักษณนามในภาษาไทยมาตรฐาน คือ ทั้งเปรมจิต ชนะวงศ์ และ พลาเซค พิจารณาทางด้านไวยากรณ์ในเรื่องรูปคำของคำลักษณนามที่เข้ากับคำนามหรือคำหลักและพิจารณาทางด้านอรรถศาสตร์ โดยอธิบายการใช้คำลักษณนามจากการหาลักษณะร่วมของคำนามต่าง ๆ ที่ใช้กับคำลักษณนามเดียวกัน แต่เนื่องจาก เปรมจิต ชนะวงศ์ มิได้มุ่งศึกษาเฉพาะคำลักษณนาม ดังนั้นการวิเคราะห์เรื่องคำลักษณนามที่ใช้ในภาษาถิ่นใต้จึงวิเคราะห์ได้ไม่ละเอียดเท่าที่ควร และจำนวนคำลักษณนามและคำนามที่ปรากฏร่วมกัน ซึ่งใช้เป็นข้อมูลก็มีจำนวนไม่มากนัก

ในการวิเคราะห์การใช้คำลักษณนามบางคำในภาษาถิ่นใต้ ชุมพร และ นครศรีธรรมราช เปรมจิต ชนวงค์ เปรียบเทียบกับการใช้คำลักษณนามในภาษาไทยถิ่นกลางด้วย โดยใช้ภาษาถิ่นใต้เป็นหลัก แต่การเปรียบเทียบดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความเหมือน และความต่างทางด้านศัพท์ที่ใช้เป็นคำลักษณนามเท่านั้น มิได้แสดงถึงความเหมือนและความต่างทางด้านอรรถศาสตร์ด้วย เปรมจิต ชนวงค์ กล่าวโดยสรุปไว้ว่า คำลักษณนามในภาษาถิ่นชุมพร และนครศรีธรรมราช มีมากคำ บางครั้งใช้คำลักษณนามคำเดียวกับในภาษาไทยถิ่นกลาง แต่ใช้ประกอบคำนามต่างกัน บางครั้งใช้คำลักษณนามต่างออกไป และคำลักษณนามบางคำ เป็นคำ เฉพาะถิ่นที่สร้างคำขึ้นมาเพื่อใช้เฉพาะถิ่น การสร้างคำลักษณนามที่เป็นคำที่มีลักษณะ เฉพาะถิ่นนี้ จะสร้างตามลักษณะของคำนามนั้น ๆ

วันทนีย์ ปกรโนดม และ ดิยุ ปาสีคุปต์ (2521) ศึกษาระบบเสียง ศัพท์ และโครงสร้างไวยากรณ์ของภาษาไทยถิ่นอีสานขอนแก่น ตามหลักภาษาศาสตร์และ เปรียบเทียบภาษาไทยถิ่นอีสานขอนแก่น กับภาษาไทยกลางในด้านเสียง ศัพท์ และโครงสร้างไวยากรณ์ ภาษาไทยกลางในที่นี้ หมายถึง ภาษาไทยที่ถือว่าเป็นภาษาราชการในประเทศ ส่วนภาษาไทยถิ่นอีสานขอนแก่น หมายถึง ภาษาไทยอีสานที่ใช้พูดกันในหมู่ประชากรส่วนใหญ่ใน เขตจังหวัดขอนแก่น โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษา

วันทนีย์ และ ดิยุ ได้กล่าวถึง คำลักษณนาม ซึ่งจัดเป็นหมวดคำหนึ่งในการศึกษาว่า คำลักษณนามในภาษาไทยถิ่นอีสานขอนแก่น เหมือนกับคำลักษณนามในภาษาไทยถิ่นกลาง ที่แบ่งประเภทของคำลักษณนามตามคำนาม คือ คน สัตว์ หรือสิ่งของ จะต่างกันบ้างก็อยู่ที่คำลักษณนามที่ใช้เพี้ยนไป แต่ก็มีไม่มากนัก พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ เช่น

khon ⁴	mu: ²	so: ¹	kon ⁴	
คน	มู	สอง	คน	"เพื่อนสองคน"
nuaj ⁶	khaj ⁶	sip ¹	nuaj ⁶	
น่วย	ไค้	สิบ	น่วย	"ไขสิบฟอง"

หรือในภาษาไทยกลาง "ซี" เป็นคำลักษณนามของฟัน แต่ในภาษาไทยถิ่นอีสานขอนแก่นจะใช้ lem³ (เหล่ม) ดังในคำว่า khchɛ:w³ -hak¹ -so:¹ -lem³ (เขฉ่ว -หัก -สอง -เหล่ม)
"ฟันหักสองซี่"

จะเห็นได้ว่าการ เปรียบ เทียบคำลักษณนามที่ใช้ในภาษาถิ่นทั้งสองของ วันทนี และ ดิยู เป็นเพียงการแสดงให้เห็นถึงความ เหมือนและความต่าง ทางด้านศัพท์ที่ใช้ เป็นคำลักษณนาม เท่านั้น และเนื่องจากมีความประสงค์จะศึกษา เปรียบเทียบทางด้านเสียง ศัพท์ และโครงสร้างไวยากรณ์ ดังกล่าว วันทนี และ ดิยู จึงศึกษาเรื่องคำลักษณนามไว้เพียงเล็กน้อย และมีได้ใช้การพิจารณา ทางอรรถศาสตร์ในการศึกษาคำลักษณนาม

อนึ่ง ขณะที่ผู้วิจัยกำลังดำเนินการวิจัย มีผู้ศึกษาคำลักษณนามโดยมองในแง่ของภาษา ศาสตร์สังคม ได้แก่ นฤมล จันทระสุภวงศ์ (2528) งานนี้ศึกษาคำลักษณนามในภาษาไทยโคราช ที่บ้านบึงทับปรวงค์ ตำบลกระโทก อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อดูว่าความต่างของ การใช้คำลักษณนามในหมู่ผู้พูดภาษาไทยโคราชในหมู่บ้านดังกล่าว มีความสัมพันธ์กับความ เหมือน และความต่างของ อายุ และอาชีพของผู้พูดหรือไม่ หรือมีปัจจัยอื่นมากำหนดการแปรในการใช้ คำลักษณนาม นฤมล เก็บข้อมูลจากผู้พูดภาษาที่มีช่วงอายุต่างกัน จำนวน 3 ช่วง ได้แก่ ช่วง อายุระหว่าง 12-19 ปี, 30-39 ปี และ 50-59 ปี และมีอาชีพต่างกัน ได้แก่ อาชีพเกษตรกร และอาชีพค้าขายในการวิเคราะห์ทำความเข้าใจความหมายของคำลักษณนาม นฤมลใช้วิธีการวิเคราะห์ องค์ประกอบ (componential analysis) โดยกำหนดความหมายของคำลักษณนามแต่ละคำ โดยดูจากค่านามที่เกิดร่วม เช่นเดียวกับผู้วิจัย

ผลการวิจัยของนฤมล สรุปได้ว่า ผู้พูดที่มีอายุ และอาชีพต่างกัน ในหมู่บ้านดังกล่าวมีการใช้คำลักษณนามต่างกัน และการใช้คำลักษณนามนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ ใช้แบบไม่มีการแปรและใช้แบบมีการแปร การใช้แบบไม่มีการแปรได้แก่ การที่ผู้พูดใช้คำลักษณนาม เหมือนกันทุกคำกับค่านามที่มีอรรถลักษณะชุดเดียวกัน โดยไม่มีคำลักษณนามอื่นมาปะปน ลักษณะการใช้แบบนี้มีประมาณ 13 % ของคำลักษณนามที่ใช้ในการวิจัย ส่วนการใช้แบบมีการแปร ได้แก่ การที่ผู้พูดภาษาใช้คำลักษณนามมากกว่า 1 คำสลับกันไปมา กับค่านามที่มีอรรถลักษณะชุดเดียวกัน ลักษณะการใช้แบบนี้มีประมาณ 83 % ของคำลักษณนามที่ใช้ในการวิจัย และเงื่อนไขที่ นฤมล คิดว่าเป็น ตัวกำหนดการแปรมี 3 ประการคือ ผู้พูดมองค่านามต่างมิติกัน การนำคำลักษณนามที่ใช้กับค่านาม ที่มีลักษณะทั่ว ๆ ไปมาใช้กับค่านามที่มีลักษณะเฉพาะ และการนำเอาคำลักษณนามที่ยืมมาจาก ภาษาไทยกลางเข้ามาใช้ในภาษาไทยโคราช

1.7 อักษรย่อและสัญลักษณ์

1. คำที่อยู่ในเครื่องหมาย " " คือคำลักษณนาม
2. คำหรือข้อความที่อยู่ในเครื่องหมาย [] คือ อรรถลักษณะ
3. คำที่อยู่ระหว่าง เครื่องหมาย ~ หมายถึง คำดังกล่าวเป็นศัพท์เดียวกันตามเกณฑ์การวิเคราะห์เรื่องเสียง
4. เครื่องหมาย / หมายถึง หรือ
5. เครื่องหมาย + หมายถึง มีความหมายตามคำหรือข้อความที่ตามมา
6. เครื่องหมาย - หมายถึง มีความหมายตรงข้ามกับคำหรือข้อความที่ตามมา หรือมีความหมายว่า อะไรก็ได้ที่ไม่มีมีความหมายตามนั้น
7. อักษรย่อ ชม. หมายถึง ภาษาไทยถิ่นจังหวัด เชียงใหม่
8. อักษรย่อ ขก. หมายถึง ภาษาไทยถิ่นจังหวัดขอนแก่น
9. อักษรย่อ สบ. หมายถึง ภาษาไทยถิ่นจังหวัดสระบุรี
10. อักษรย่อ สฎ. หมายถึง ภาษาไทยถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย